

NÄYTTÄMÖ JA TUTKIMUS 8

TUA HELVE, OUTI LAHTINEN,
MARJA SILDE (TOIM.)

MUISTI, ARKISTO JA ESITYS

TEATS
TEATTERIN-
TUTKIMUKSEN
SEURA

**TUA HELVE, OUTI LAHTINEN,
MARJA SILDE (TOIM.)**

MUISTI, ARKISTO JA ESITYS

VERTAISARVIOITU
KOLLEGIALT GRANSKAD
PEER-REVIEWED
www.tsv.fi/tunnus

Kannen kuva: Lavastustaiteen harjoitustyö, tekijä tuntematon,
Taideteollinen korkeakoulu 1987. Kuvaaja tuntematon.
Kuva Laura Gröndahlin henkilökohtaisessa arkistossa.
Taitto: Marko Mäkinen
Teatterintutkimuksen seura ry (TeaTS)
Helsinki 2020

ISSN 1795-8539 (verkkojulkaisu)
ISBN 978-952-99580-9-2

SISÄLTÖ

ESIPUHE.....	6
--------------	---

ARTIKKELIT

MUISTIN JA MUISTAMISEN ARKISTOT

 TUA HELVE PUVUN MUISTI, PUKUSUUNNITTELIJAN MUISTI.....	16
 TOPI VAINIKAINEN MUISTAMISEN NÄYTTÄMÖLLÄ.....	44
<i>Muisteleminen dramaturgisena elementtinä Pirkko Saision <i>Baikalin lapsissa</i></i>	
 PAULIINA HULKKO MITEN DRAMATURGIA MUISTELEE.....	71
<i>Hair 50 vuotta myöhemmin</i>	
 LAURA GRÖNDAHL LAVASTAJAKOULUTUS AKTIIVISENA ARKISTONA.....	106
 PIRKKO KOSKI HENKILÖKOHTAINEN NÄKÖKULMA MUISTIIN JA ARKISTOON.....	147
<i>IFTR ja Helsingin yliopisto 1993</i>	

JÄLKIEKIERRÄTTÄMINEN JA RUUMIILLINEN REPERTUAARI

 ANU KOSKINEN KAHDEKSANKYMMENTÄLUKU RUUMIISSANI.....	171
<i>Turkka, Linkola, Foucault ja minä</i>	
 MARJA-LIISA HONKASALO JA TEEMU PÄIVINEN ESITETYN JA ELETYN VÄLISSÄ.....	204
 MARJA SILDE ESIINTYJÄPERSOONA.....	230
<i>Populaarin jälkiä 2000-luvun teatterinäyttämöllä</i>	
 ANNA THURING BETWEEN ARCHIVE AND REPERTOIRE.....	261
<i>Asian Martial Arts in Transcultural Performing Training</i>	

ANNETTE ARLANDERREMEMBERING THE *YEAR OF THE TIGER*.....292

Image, Memory, Site

HANNA KORSBERG*KUINKA DRAAMA SYNTYY*-ELOKUVA,
TEATTERIESITYS JA HISTORIAN TUTKIMUS.....319**HANNA JÄRVINEN**

MATERIAALIN MUISTI.....340

Kevätuhrin (1913) puvustuksen kertomaa

ESSEET

**ANNA-MAIJA TERÄVÄ, ALICE FERL, ANNIKA TUDEER,
STINE HERTEL, MERI EKOLA, YIRAN ZHAO JA TIMO FREDRIKSSON**

OBLIVIA MOSAIC.....388

PIPSA KESKI-HAKUNI

VÄREILEVÄ MATERIAALISUUS.....401

TUTKIMUSESITTELYT

HELI ANSIO, HENRIIKKA KANNISTO, VUOKKO PURO JA SUSANNA VISURI

"TÄÄ ON VAIN TÄLLÄNEN ALA".....416

Turvallisuusjohtamisen ja -kulttuurin kehittäminen esittävisissä taiteissa

KENNETH SIREN

IDENTIFYING AND TRANSFORMING HABITS

WITH CONTEMPORARY THEATRE PRACTICES.....421

ANNETTE ARLANDER, TERO NAUHA, HANNA JÄRVINEN JA PILVI PORKOLA

MITEN TEHDÄ ASIOITA TUTKIMUSPÄIVILLÄ?.....428

Katsaus "Miten tehdä asioita esityksellä?" -tutkimushankkeeseen

HANNA KORSBERG

SUOMEN JA VIRON KULTTUURI- JA TEATTERISUHTEET.....433

**AINO KUKKONEN, JOHANNA LAAKKONEN,
RAISA RAUHAMA, HETA REITALA JA JOANNA WECKMAN**

BALETIN JÄLJILLÄ.....436

KIRJA-ARVIOT.....443

KIRJOITTAJAT.....466

Teatterintutkimuksen seuran kahdeksannen vuosikirjan teema on Muisti, arkisto ja esitys. Julkaisu ilmestyy, kuten aiemminkin, avoimena verkkojulkaisuna sisältäen referee-arvioituja tieteellisiä artikkeleita, esseitä, kirja-arvioita sekä meneillään olevien tai hiljattain päättyneiden tutkimusprojektien esittelyjä. Kuten edellisinkin vuosina, kirjoittajina ovat toimineet tutkijat, taiteelliset tutkijat sekä taiteilijat. Kirjoituskokoelman tekstit ovat sekä suomen- että englanninkielisiä. Tällä kertaa julkaisua on uudistettu ensinnäkin siten, että liikkuva kuva on Vimeo-tilin avulla upotettu suoraan seuran kotisivuille. Tällä pyrimme varmistamaan, että videot säilyvät ja avautuvat lukijoille vuosienkin kuluttua. Toisekseen pdf-muotoa on kehitetty niin, että artikkelit avautuvat lukijalle myös yksitellen, mikä edesauttaa julkaisun luettavuutta ja yksittäisten artikkelien löytämistä sekä tallentamista myöhempää käyttöä varten.

Toisin kuin useissa aiemmissa seuran vuosijulkaisuissa, muistin ja arkiston teema ei tullut jäsenistöltä ehdotuksena eikä se liittynyt suoraan aiempien tutkimuspäivien tematiikkaan. Taustana on kuitenkin syksyn 2018 tutkimuspäivä ”Näyttelijäntyön monet tekniikat ja estetiikat”, jonka organisoivat Pentti Paavolainen, Laura Gröndahl, Eero Siren ja Janne Tapper. Julkaisun tematiikkaa ehdotettiin seuran hallituksessa paitsi syyspäivän inspiroimana, myös hallituksen edustajien ajankohtaisiin tutkimusprojekteihin liittyen. Koska muisti liittyy olennaisesti teatterin ja muiden esittävien taiteiden käytäntöihin, teema koettiin innostavaksi näkökulmaksi: sen katsottiin olevan tarpeeksi laaja kattamaan jäsenistön erilaisia tutkimusintressejä. Hallitus valtuutti jäsenensä Tua Helven ja Marja Silden toimituskuntaan ja ehdotti hallituksen ulkopuolista seuran jäsen-

tä, Outi Lahtista, kolmanneksi toimittajaksi vahvistamaan julkaisun toimituksellista osaamista. Syyspäivän 2018 esitelmistä kolme on työstynyt artikkeliksi tähän kokoelmaan.

Kirjoittajakutsussa halusimme painottaa esityksen, esittämisen ja vastaanottamisen sekä esittävien taiteiden koulutus- ja ammattikäytäntöjen sisältävän ja tuottavan aina monenlaisia muistin tallentumisen välineitä, tekniikoita ja arkistoja. Halusimme tuoda esiin, että teatteri - ja laajemmin esitys - on paitsi toiston, kierrättämisen ja esiintyjän ulkoa opettelemien ja muistamien tekstien ja eleiden taidetta, myös ajallista taidetta ollen riippuvainen yleisön muistista ja muistoista. Laajimmillaan kaikki ruumiillinen esitystoiminta voidaan ymmärtää kulttuuriseksi esitykseksi, joka siirtää eteenpäin kollektiivista muistia. Ounastelimme teeman antavan mahdollisuuksia myös muunlaisiin, uusia näkökulmia keskusteluun tuoviin puheenvuoroihin. Näyttämöllä kummitteleva menneisyys ja teatterin muistin kysymykset ovat olleet pinnalla teoreettisissa avauksissa koko 2000-luvun alkupuolen ajan. Aluksi nämä liittyivät muun muassa keskusteluun postmodernismista, sen historiakäsityksestä ja toiston estetiikasta. Sittemmin esityksen ontologiaa sivuavat käsitykset hetkellisyydestä, katoavuudesta ja prosessuaalisuudesta ovat tulleet strategioiksi tarkastella posthumaania sekä antroposeenin näyttämöä. Muistin, muistamisen ja arkiston kysymykset ovatkin aina ajankohtaisia, kuten julkaisun kirjoitukset osoittavat.

Kirjoittajakutsussa aihetta ehdotettiin lähestyttäväksi muun muassa muistin jälkien kerrostumina esityksessä, esimerkiksi esiintyjän ruumiintekniikoissa, draama- tai esitystekstissä, skenografiassa, esityspaikassa tai katsojan muistiarkistossa. Esitystä ehdotettiin myös tarkasteltavaksi kollektiivisen muistin kulttuurina tai muistamisen politiikan näkökulmasta. Kutsussa muistutettiin Diana Tayloriin (2003) viitaten niin arkistojen dokumenttien kuin repertuaarin ruumiillisten esitystenkin olevan yhtä lailla tietoa välittäviä ja säilyttäviä, vaikka niiden katoavuus ja säilyvyys ovat laadultaan erilaisia. Kumpikaan niistä ei myöskään ole toista todempi tai autenttisempi, eivätkä ne ole irrallaan hegemonisesta vallankäytöstä. Muistin tematiikkaa valtaan sitovat myös kysymykset siitä, miten arvostus jakautuu arkiston ja repertuaarin kesken, miten arkistot ja aineistot tutkijalle valikoituvat ja mitkä syyt tallentamiseen

vaikuttavat. Nostimme esiin myös kysymyksen traumasta, esityksestä kollektiivisen muistamisen kulttuurina sekä politiikkana. Tallentamisen, arkiston ja vallan kysymysten käsittelyn tueksi esitimme seuraavia kysymyksiä: Mitä narratiivia tai millaista taide- ja taiteilijäkäsitystä nykyinen esittävien taiteiden kentällä ja muistiorganisaatioissa tehty tallennustyö palvelee? Jääkö tallennustyöhön katvealueita? Mihin filosofiseen, esteettiseen tai yhteiskunnalliseen ajatteluun itse dokumentointi ja museoiminen perustuvat? Minkälaisiin käsityksiin nojaamme, kun käytämme olemassa olevia arkistoja, ja mitkä laskemme arkistoiksi? Kuinka suhtaudumme valtavirrasta poikkeaviin ja sattumanvaraisiin arkistoihin? Voiko arkisto olla tahaton tai itsejärjestäytyvä? Kysyimme myös tulevaisuuden arkistoista, siitä minkälaisia arkistoja jätämme jälkeemme nyt. Luoko nykyinen esitysten moninainen tallentuminen henkilökohtaisiin ja jaettuihin laitteisiin ja kanaviin (muun muassa kännykät, kotisivut, sosiaalinen ja maksettu media) illuusion säilymisestä ilman arkistointia?

Kirjoittajakutsu pyrki siis kattamaan varsin laajalti muistin ja arkiston kysymyksiä ja myös julkaisun kirjoittajat käsittelevät aihetta useasta eri näkökulmasta. Teema puhutteli kutsuun vastanneita, sillä artikkeliehdotuksia tuli ilahduttavan paljon. Tämä kertoo jäsenistön aktiivisuudesta. Vertaisarvioinnin jälkeen artikkeleiksi päätyi 12 kirjoitusta. Olemme ryhmitelleet ne kolmen otsikon alle: **Muistin ja muistamisen arkistot, Jälkien kierrättäminen ja ruumiillinen repertuaari** sekä **Dokumentoinnin ja muistin kysymykset**. Myös kokoelman kaksi esseetä käsittelevät muistin ja arkiston teemaa. Jotain artikkelikokoelmastamme jäi kuitenkin uupumaan. Esimerkiksi katsojan muistin kysymyksiin, kuten katsojan muistin vaikutuksiin katsojakokemuksessa, ei varsinaisesti fokusoi yksikään kirjoituksistamme. Myöskään trauman näkökulmaan tai kansallisen muistin aiheeseen eivät artikkelien kirjoittajat tällä kertaa tarttuneet.

Muistin ja muistamisen arkistot -osion artikkeleissa käsitellään sekä muistamisen ja muistelemisen yksityisiä toimintoja että havainnoidaan muistamisen arkiston rakentumista yksilön mielen ulkopuolelle. Osion aloittaa **Tua Helven** artikkeli, joka soveltaa tekijä-tutkijalähtöisesti 'muistin' ja 'muistamisen' käsitteitä pukusuunnittelun tarkastelemiseen. Helve puhuu neljästä erilaisesta pukuun liittyvästä muistin lajista, joista kolmea, *historiamuistia*,

käyttö- ja käyttäjämuistia sekä *tunne- ja aistimuistia*, on käsitelty aikaisemmassakin pukusuunnittelun tutkimuksessa. Näiden rinnalle Helve tuo neljännen muistin tavan, *konseptuaalisen muistin*. Hän havainnollistaa erilaisten puvun muistien olemassaoloa ja merkitystä tarkastelemalla omaa työskentelyään helsinkiläislähtöisen, kansainvälisesti toimivan esitystaideryhmä Oblivian teoksessa *Nature Theatre of Oblivia*. Helve ulottaa tarkastelunsa koskemaan laajaa ajallista kaarta lähtien esityspuvun suunnittelutyön taustoista päätyen puvun ylläpitoon ja esitysten dokumentointiin erityisesti vapaan kentän tuotantojen näkökulmasta.

Topi Vainikainen lainaa artikkelissaan historiantutkija Katja-Maria Miettusen luonnehdintaa, jonka mukaan ”henkilö muistaa mitä muistaa mutta muistelee mitä haluaa muistella.”¹ Sekä Vainikaisen että **Pauliina Hulkon** artikkeleissa muistaminen ja muisteleminen yhdistyvät dramaturgian ja esityksen kysymyksiin. Vainikainen kuvaa artikkelissaan ”Muistamisen näyttämöllä - Muisteleminen dramaturgisena elementtinä Pirkko Saision *Baikalin lapsissa*”, kuinka muisteleminen keinoin näytelmän sisään muodostuu kerrostuvia esityksiä. Nämä kerrokset tarjoavat mahdollisuuden analysoida ja kommentoida 1970-luvun taitolaista liikettä ja siihen kuulumisen kokemusta nykyhetken näkökulmasta. Hulko puolestaan kirjoittaa artikkelissaan ”Miten dramaturgia muistelee: *Hair* 50 vuotta myöhemmin” oman taiteellisen työn perspektiivistä käsin soveltaen taiteentutkimuksen metodologiaa. Artikkelin aiheena on Hulkon Tampereen yliopiston, Tampereen ammattikorkeakoulun ja Tampereen konservatorion taidealojen opiskelijoille ohjaama nykyteatterillinen musikaaliesitys *Hair - fifty years after* ja erityisesti se, kuinka *Hair*-musikaalin historiallinen kerrostuneisuus vaikutti esityksen tekemisen prosessissa ja miten esitys suhteutui toisaalta yhdysvaltalaiseen alkuperäismateriaaliin, toisaalta 50 vuotta aikaisempaan tamperelaiseen *Hiukset*-esitykseen. Hulkon artikkeli keskittää huomion siihen, kuinka nykyesityksen dramaturgiset keinot mahdollistavat alkuperäismateriaalin syntykontekstin huomioimisen ja nykyajassa ongelmallisina näyttäytyvien rodullistamisen ja sukupuoliroolien representaatioiden kriittisen kommentoinnin.

1 Miettunen 2009, 18.

Siinä missä dramaturgiset keinot historiallisten kerrostumien esittämisen mahdollistajana yhdistävät Vainikaisen ja Hulkon artikkeleita, silmukoituu Hulkon artikkelin pedagogisen prosessin kuvauksesta yhteyksiä myös osion seuraavaan artikkeliin. **Laura Gröndahl** kuvaa artikkelissaan ”Lavastajakoulutus aktiivisena arkistona” suomalaisen lavastustaiteen kehitystä 1970-luvulta 2010-luvun loppupuolelle pohtien muun muassa, kuinka koulutuksen opetussuunnitelmat tuottavat ammattikunnan itseymmärrystä ja miten toiminnalliset harjoitustehtävät kokemuksellisesti rakentavat opiskelijoiden tulevaa ammatillista roolia. Gröndahl nimeää lavastuskoulutuksen ammattikuvassa kolme käännettä: siirtymä käsityöläisraditiosta modernistiseen taideteollisuuteen, itsenäisen taiteilijaidentiteetin muotoutuminen 1900-luvun viimeisillä vuosikymmenillä sekä ammattikuvan yhtenäisyyden pirstaloituminen 2000-luvun kuluessa. Dokumenttien ja haastatteluiden lisäksi Gröndahl hyödyntää omaa muistitietoaan niin alan opiskelijana, ammattilaisena kuin opettajanakin. Oman muistitiedon ja arkistoaineistojen vuorovaikutuksesta käsin oppiainehistoriaa kirjoittaa auki myös **Pirkko Koski**. Hän viittaa historioitsija Richard Cándida Smithiin, joka näkee muistin elävöittämissä arkistoa ja arkiston puolestaan aktivoimassa muistia.² Kosken aiheena on Helsingin yliopistossa 1993 järjestetty teatterintutkimuksen kansainvälisen järjestön International Federation for Theatre Research (IFTR) kahden työryhmän, Historiography ja Performance Analysis, kongressi ohjelmaksi. Kosken mukaan kongressista muodostui teatteritieteen oppiaineelle eräänlainen avainkokemus. Teatteritieteen määrääkäsena apulaisprofessorina ja kongressin järjestäjänä tuolloin toiminut Koski avaa artikkelissaan ”Henkilökohtainen näkökulma muistiin ja arkistoon: IFTR ja Helsingin yliopisto 1993” tapahtuman taustoja ja vaikutuksia. Arkistolähteiden luoma kuva oppiaineen suunnitelmallisesta ja johdonmukaisesta kehittämisestä saa rinnalleen muistitiedon täydentävän kertomuksen sattumanvaraisuudesta ja toisiinsa liittymättömien tapahtumien onnekaasta yhteisvaikutuksesta.

Jälkien kierrättäminen ja ruumiillinen repertuaari -osaan olemme keränneet artikkeleita, jotka jäljittävät ruumiillista muistia ja

2 Cándida-Smith 2002, 1–12.

tietoa tai kirjallisen ja ruumiillisen tradition välistä liikettä ja päällekkäisyyttä. **Anu Koskinen** kuvaa artikkelissaan ”Kahdenksankymmentäluku ruumiissani - Turkka, Linkola, Foucault ja minä” ruumiillista työtapaansa. Sen avulla hän pyrkii ymmärtämään havaintojaan ja ruumiillistuneita muistojaan sekä vapauden mahdollisuuksiaan, jotka liittyvät hänen nuoruutensa kahteen voimakkaaseen maskuliiniseen auktoriteettiin, Jouko Turkkaan sekä Pentti Linkolaan. Kirjoittajan työskentely ja ajattelu ankkuroituvat vahvasti Michel Foucault’n teksteihin, erityisesti niihin, jotka käsittelevät itsekäytännön käsitettä, panopticon-vertausta sekä ruumiin kokemusta.

Marja-Liisa Honkasalon ja **Teemu Päivisen** artikkeli ”Esitetyn ja eletyn välissä” analysoi vieraskokemuksen läpi tekijöidensä esitystaideteosta *Puhelinkoppi - yhteys kummaan*. Kirjoittajat tarkastelevat kumman kokemusta ruumiidenvälisessä tapahtumallisessa tilassa, ruumiin ja ei-inhimillisen välisessä suhteessa pyrkien perustelevaan, miten välisyydessä syntyy arkistoja, jotka eivät jäsenny ainoastaan muistamisen tai säilömisen merkityksessä, vaan myös tapahtumallisina ja odottamattomina.

Artikkelissaan ”Esiintyjäpersoonan - populaarin jälkiä 2000-luvun teatterinäyttämöllä” **Marja Silde** tuo esiin, miten esiintyjäpersoonan käsite on yhteydessä teatterin modernismin problematisoimaan henkilöhahmon kriisiytymiseen ja miten esiintyjäpersoonan käytäntö ammentaa draama- ja populaariteatterin monisatavuotisesta yhteen kioutumisesta. Tekstissä analysoidaan esiintyjäpersoonan käsitteen avulla Oblivia-esitystaidekollektiivin esiintyjyyttä ja jäljitetään nykyesiintyjän ja esitettävän suhteesta populaareja vaikutteita, erityisesti eleellistä kommentointia.

Englanninkielisessä artikkelissaan ”Between Archive and Repertoire. Asian Martial Arts in Transcultural Performer Training” **Anna Thuring** tarkastelee Yoshi Oidan, Akira Hinon ja Phillip B. Zarillin luomia koulutusmenetelmiä Diana Taylorin käsitteiden *archive* ja *repertoire* avulla. Tekstissä tutkitaan, miten järjestelmät liikkuvat jatkuvasti näiden käsitteiden välillä hyödyntäen sekä kirjallisia että ei-kirjallisia perinteitä.

Julkaisun kolmas temaattinen osio, Dokumentoinnin ja muistin kysymykset, sisältää seuraavat artikkelit: **Annette Arlanderin** englanninkielisen ”Remembering the Year of the Tiger - Image, Memory, Site”,

Hanna Korsbergin *"Kuinka draama syntyy* -elokuva, teatteriesitys ja historiantutkimus" sekä **Hanna Järvisen** *"Materiaalin muisti: Kevät-uhrin* (1913) puvustuksen kertomaa".

Erityyppisten aineistojen/dokumentaatioiden muistamisen tapoja analysoivat kirjoitukset etenevät osiossamme tuoreimmasta aineistosta vanhimpaan: Arlanderin 2000-luvun videoteoksista Korsbergin käsittelemään, vuonna 1957 valmistuneeseen Jack Witikan ja Sol Worthin elokuvaan ja edelleen Järvisen tarkastelemaan, vuoden 1913 tanssiteokseen liittyviin arkistoituihin esiintymispukuihin. Arlanderin ja Korsbergin tutkimukset pohjaavat liikkuvan kuvan esityksiin; Korsbergilla ja Järvisellä keskeistä on menneen tapahtuman, arkistoidun aineiston ja näistä luotujen nykykäsitysten suhde; Järvinen ja Arlander tarkastelevat molemmat materiaalisuuden osallisuutta dokumentointiin ja muistiin. Jokaisessa tapauksessa tutkijalla on lisäksi kohde, jonka ymmärtämistä muovaavat sekä ajallinen etäisyys että suhde toiseen, analyysiin keskeisesti sisältyvään teokseen. Arlanderilla tekijän oma, vuoden 2019 videokooste palaa aiempaan, vuosien 2010-11 teokseen: yhdistämällä menneitä sekä artikkelin kirjoitushetken "kuvia ja ajatuksia", tekijä sanoittaa ja pohtii analyysillaan kysymyksiä "muistista, kuvasta ja esityksestä". Korsbergilla vuoden 1957 elokuva on suhteessa samojen tekijöiden vuoden 1956 teatteriesitykseen: pohtiessaan teatteriesityksen suhdetta historiankirjoitukseen kirjoittaja osoittaa, kuinka elokuvaa on mahdollista käyttää teatterihistorian tutkimuksen lähteenä. Järvisellä vuoden 1913 tanssiteoksen muistamista sotkee erityisesti vuoden 1987 rekonstruktio: keskusteluttamalla rekonstruktiota ja museoitua puvustusta yhdessä "muun Taylorin arkistona näkemän materiaalin" kanssa Järvinen tuo esiin, miten "materiaalinen menneisyys ja arkiston tekstilähteet voivat myös kyseenalaistaa hegemonista historiankirjoitusta ja repertuaari puolestaan toisintaa kliseitä."

Kolmen temaattisten yhteneväisyyksien perusteella jäsennellyn osion lisäksi kokoelmaan kutoutuu muutamia 'säikeitä', joissa tekstit kurkottavat vuoropuheluun keskenään. Näihin säikeisiin sisältyvät myös molemmat julkaisun esseet. Ilmeisin säie muodostuu esitystaideryhmä Oblivian ympärille. Aivan sattumalta kaksi kokoelman toimituskunnan jäsenistä on päätenyt käsittelemään artikkelissaan Oblivian taiteellista toimintaa, kun Marja Silde pohtii Oblivian kolmen

ensimmäisen esiintyjän, Annika Tudeerin, Timo Fredrikssonin ja Anna Krzystekin, esiintyjäpersoonien suhdetta populaarin esiintyjyyden ruumiillisiin eleisiin ja Tua Helve kuvaa omaa pukusuunnittelun prosessiaan Oblivian teoksessa. Päätimme täydentää kaksikon kolmikoksi pyytämällä tänä vuonna 20-vuotista taivaltaan juhlivalta Oblivialta itseltään esseemuotoista tekstiä. Niinpä esseessä ”Oblivia Mosaic - Voices on Forgetting, Performing, Transmitting” **Anna-Maija Terävä, Alice Ferl, Annika Tudeer, Stine Hertel, Meri Ekola, Yiran Zhao** ja **Timo Fredriksson** kirjoittavat kukin omasta näkökulmastaan, muististaan ja kokemushistoriastaan käsin työskentelystään Obliviassa, taiteilijuudesta, itsestään.

Toinen säie syntyy, kun muisti, muistaminen ja muisteleminen konkretisoituvat *materiaalisuudeksi* ja kohdistuvat *materiaalisuuteen*. Tutkimusartikkeleissa materiaalisuus on monin tavoin läsnä Helven tarkastellessa erilaisia ’puvun muisteja’, Järvisen argumentoimassa, kuinka arkistoidut dokumentit omalla materiaalisuudellaan haastavat vallinneita käsityksiä kanonisoidusta taideteoksesta ja Arlanderin palatessa videoteoksensa tekoprosessin materiaaliin olosuhteisiin paikan tarkastelun avulla. Esseessään ”Väreilevä materiaalisuus” **Pipsa Keski-Hakuni** tarjoaa käsitteellisen sukelluksen materiaalisuuden pohdintaan esittelemällä uusmaterialismin objektiorientoitunutta ontologiaa ja peilaamalla sen avulla *Ovela Kettu* -oopperan eläinhahmojen materiaalisuutta.

Vuosikirjan **tutkimusesittelyt** käsittävät viisi ajankohtaista tutkimushanketta. Tutkimusten aiheet ja kontekstit vaihtelevat työturvallisuudesta ja työhyvinvoinnista esittävän taiteen aloilla (”’Tää on vaan tällainen ala’: turvallisuusjohtamisen ja -kulttuurin kehittäminen esittävässä taiteissa”) taiteen tekemisen käytänteitä tutkivaan väitöskirjaprojektiin (”Identifying and transforming habits with contemporary theatre practices”) sekä monivuotisiin, suuriin tutkimushankkeisiin (”Miten tehdä asioita tutkimuspäivillä? Katsaus ’Miten tehdä asioita esityksellä?’ -tutkimushankkeeseen” ja ”Suomen ja Viron kulttuuri- ja teatterisuhteet”) sekä *Kansallisbaletti100*-työnimellä kulkevaan tietokirjahankkeeseen (”Baletin jäljillä”).

Kirja-arvioissa keskitytään erityisesti lukemaan viime aikoina julkaistuja historiateoksia. **Hanna Suutela** arvioi Pentti Paavolaisen mittavan, kolmiosaisen *Kaarlo Bergbomin elämä ja työ* -teoksen (2014;

2016; 2019). **Mikko-Olavi Seppälä** kirjoittaa Pirkko Kosken tutkimuksesta *Suomen Kansallisteatteri ristipaineissa. Kai Savolan pääjohtajakausi 1974-1991* (2019). Pentti Paavolainen puolestaan punnitsee Mikko-Olavi Seppälän teoksen *Parempi ihminen - parempi maailma. Suomalaisen työväenteatterin päättymätön tarina* (2020). Osion päättää **Saara Moision** arvio Liisa Pentin ja Niko Hallikaisen toimittamasta antologiasta *Postmoderni tanssi Suomessa?* (2018).

Lopuksi toimituskunta haluaa esittää parhaimmat kiitoksensa arvioijille paneutuneesta ja rakentavasti huomioita esittäneestä vertaisarviointityöskentelystä, mikä mahdollisti kirjoittajille tekstien edelleen kehittelyn. Haluamme kiittää taittaja Marko Mäkistä asiantuntevasta ja visuaalisesti viimeistellystä taitosta, valokuvaajia kuvien julkaisu-oikeuksista sekä Tieteellisten seurain valtuuskuntaa sen julkaisua varten myöntämästä tuesta.

Helsingissä 30.11.2020

Tua Helve, Outi Lahtinen ja Marja Silde